

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mail oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mail oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 83 • Maribor, torek, dne 23. julija 1940 • Leto XV

Aktualne reforme.

Gospodarske in socialne.

Naš domači tisk je poln pisanja o gospodarskih in socialnih reformah. Tudi

Tuji listi vedo, kako in kam je usmerjena naša politika, ne da bi naša javnost kaj vedela, koliko so dozoreli načrti. Tuji listi nas poučujejo o tem, o naši notranji politiki. Iz tujih listov moramo zajemati vire o gospodarski, socialni, notranji in zunanji politiki, če hočemo kaj vedeti o njej.

Kadar govorimo o reformah, moramo pa že sami pregledati razmere in potrebe ter po teh uravnati delovanje in reformno politiko. Ni vseeno, kakšne so socialne, gospodarske in politične razmere. Tudi za bistvene reforme morajo biti kulturni, socialni, gospodarski in politični pogoji. Reforme, ki se na te stvari ne ozirajo, so slabe in prav lahko dosežejo nasproten rezultat kakor so ga hotele doseči. Reforme morajo vzrasti na lastnih ugodnih tleh, da uspevajo.

Kakšne reforme so pri nas primerne, da bi zajele ves sedanjí gospodarski in politični kompleks od prave strani in korenito? Pri tem seveda mislimo na potrebe današnje družbe, kakršne so v njej.

Predvsem je naša gospodarska politika preveč brez stalnosti, brez smotrene enotne organizacije. Gospodarske organizacije se snujejo po svobodni inicijativi (domače in tuje), pri katerih skuša država doseči manjše ugodnosti, dočim prepušča kapitalu bogato žetev. O tem so listi prejšnjih let jako mnogo razpravljali. Nihče se pa ni brigal, da bi postavil gospodarski temelj na domača širša tla. Tak dober zgled je navedel »Jugoslov. Ljoud«, ki pravi, da je naša država agrarna, ni se pa nihče resno brigal za dvig agrarizma v splošnem. — Večinoma mala zemljiška posestva imamo, ki se slabo obdelujejo, z lesenimi plugi in brez smotrene nege. Zato je dobra agrarna politika važna. Zemlja bi se morala obdelovati s stroji in tudi sicer negovati. Mali kmetič tega ne zmore in ga tudi nihče ne navaja k temu. Tu bi morala poseči vmes javna oblast in ustanoviti organizacije, ki bi preskrbovale potrebne pomočke in pouk. — bi bilo mogoče ustanoviti tudi v ta namen fonde in izvajati smotreno porabo. To je samo en primer. Ali isto velja za industrijo, za druge panoge gospodarstva, za melioracije, kakor tudi za prodajo pridelkov in izdelkov.

Nekaj malega se je sicer napravilo. Večinoma se pa prepušča družbam in kartelom, da gospodarstvo po svoji volji izkoriščajo, ne da bi državljani, delavci in država imeli prednost, najmanj pa, da bi to gospodarstvo smotreno dvigalo splošno blagostanje, ki je vendar prva naloga vsakega gospodarstva.

Reforme in novi red so potrebne. Ali najprej v tem pravcu. Novi red mora zagotoviti državljanom svobodo. — Zato je povsem napačno, če govorimo o nekíh nacionalnih in podobnih diktaturah.

Zašiti je torej treba najprej svojo srajo in v njej delati, da bodo svobodni državljani živeli politično in socialno ter se lahko posluževali sodobnih tehničnih in kulturnih pridobitev, ker le iz svobodnih ljudi more vzrasti samostojen in razumen človek, ki bo vse to izkoristil v svojo dobrobit. Stroj in znanje, tehnika in kultura naj služita človeku, da tudi dejansko postane človek, ki bi lahko živel svobodno v politični in gospodarski demokraciji.

Le tak more biti naš cilj, ki vodi v popolno socialnost.

Vojna se nadaljuje

Hitler ponuja Angliji mir, ako sprejme njegove pogoje

Dne 19. julija se je sestal v Berlinu nemški državni zbor, na katerem je podal Hitler poročilo v dosedanjih uspehih in zmagah nemškega orožja, obenem pa je, kakor je dejal, naslovil še zadnji apel na človeški razum z željo, da se ustavi brezsmiselno prelivanje krvi, seveda, ako Anglija sprejme njegove mirovne pogoje. Iz njegovega govora posnemamo:

Osnovna zahteva nemškega nacističnega gibanja je bila in je

revizija versalliskega dogovora

na katerem je počivala zgradba svetovnega miru po zaključeni svetovni vojni l. 1918.

Ker pa Anglija in Francija nista hoteli pristati na mirno revizijo tega za Nemčijo ponižujočega mirovnega diktata, je prišlo do vojne, katero sta začeli obe državi, ki nosita za njo tudi vso odgovornost. V boj sta pognali Poljsko, ki jo je Nemčija likvidirala v 18 dneh. »6. oktobra 1939 sem nato ponudil mir. Na ta moj apel so odgovorili z zasmehovanjem.«

Zakaj je Nemčija udarila na Norveško, Belgijo in Holandsko?

Na vrsto je prišla Norveška, ki sta jo hoteli zasesti Anglija in Francija, da bi preprečili dobavo železne rude Nemčiji. Nemčija je zaveznike prehitela in sta se v napadu na Norveško zlasti izkazali nemška mornarica in letalstvo.

Nemčija je bila sprva odločena spoštovati nevtralnost Nizozemske in Belgije. Namen nemškega vrhovnega poveljstva je bil splošen napad na Maginotovo linijo. Toda med tem sta Anglija in Francija osredotočili svoje motorizirane odrede na belgijski meji, Belgija pa je vse svoje čete poslala s francoske na nemško mejo. To je bil jasen dokaz, da so pripravljali udarec proti Nemčiji. In zato je ukazal Hitler napad na ti dve državi.

V priznanje zaslug za uspeh v dosedanjih bojih Nemčije je bila cela vrsta prvakov režima in vojaških poveljnikov odlikovana in povišana.

Z Anglijo bi se bil Hitler rad sporazumel

Najprisrčnejša želja Hitlerja je bila resničen sporazum z Italijo in doseženje enakega razmerja z Anglijo. »Se danes globoko obžalujem, da se mi kljub vsemu prizadevanju ni posrečilo doseči z Anglijo prijateljstva, ki bi bilo za oba naroda tako blagodejno. Zato pa se zahvaljujem geniju italijanskega naroda, Benitu Mussoliniju, po čigar zaslugi je bilo nemško italijansko prijateljstvo zapečatenó s krvjo.«

Memčija ima vsega

Potek vojne je dal prav Nemčiji. Nemčija je zmagovita in močnejša, kot je bila pred 10 meseci, ko je šla v vojno. Njene izgube so majhne. Vsa skladišča so prenapolnjena. Surovin za vojno je na pretek. Nemčija ima pod svojim nadzorstvom 200 milijonov ljudi, od katerih se jih lahko 130 milijonov udeležuje v vojski, 70 milijonov pa v gospodarstvu. Prehrana je zagotovljena.

Nemški narod je dobro prestal preskušnjo in je trdno z režimom, razen par nepopoljšljivih elementov.

Zaman je upanje nasprotnikov na odtujitev Nemčije in Sovjetske Rusije

Nemško-rusko razmerje je končno veljavno urejeno. Rusija je pravilno gledala na položaj in »zato sem smatral za potrebno, da se z njo pametno dogovorim in da za vedno razčistim, kaj smatra Nemčija za svoje interesno področje in kaj spada v rusko interesno področje. Niti ni Nemčija napravila nobenega koraka v rusko interesno področje, niti ni Rusija posegla v nemško interesno področje,« je rekel Hitler.

Dasi sem bil prepričan v nemško zmago, sem 6. oktobra lanskega leta vendarle ponudil roko sprave Angliji in Franciji. Oni pa sta me zasmehovali in zasramovali, ker sta mislili, da se ne morem več boriti. Churchill in Reynaud sta pognala milijone v bedo in pomanj-

kanje. Francija danes že drugače misli. Toda iz Londona prihaja še vedno samo en krik, ne krik množice, ampak krik politikov, ki hočejo vojno nadaljevati. Pravijo, da bodo vojno nadaljevali, četudi bi se morali izseliti v Kanado. Toda tja bodo šli samo izvoljenci, narod pa bo ostal. Nadaljevanje boja pomeni samo popolno uničenje ene-ga izmed obeh nasprotnikov.

„Jaz vem, da bo uničena Anglija in angleški imperij“

V tej uri se čutim dolžnega, da zadozim svoji vesti in še enkrat naslovim apel na Anglijo, ne kot premaganec, ampak kot zmagovalec. Apeliram na človeški razum. Ne vidim nobenega vzroka za nadaljevanje vojne. Vem, da bo Churchill to mojo izjavo zavrnil. Jaz pa bom imel čisto vest,« je zaključil Hitler.

Kaj pravijo v Angliji na Hitlerjev mirovni poziv?

Reuter poroča: Tako angleški listi, kot tudi radio povdarjajo soglasno, da je Hitler prejel odgovor na svoj govor še predno je govoril. Svoje mnenje mu je povedal Churchill v svojem govoru v radiu, dne 15. julija, dne 17. julija pa Roosevelt v svoji poslanici kongresu demokratske stranke, ki je bil soglasno postavljen za kandidata za predstoječe volitve predsednika Zedinjenih držav. Anglija bo nadaljevala vojno do zmage. Ne gre samo za njo, ampak za vse narode, katerim je dala besedo, da

jih bo osvobodila in katerim tudi ostane v besedi.

Anglija je država, v kateri vlada danes enodušnost državljanov, vseh strank in slojev prebivalstva. To, kar so v drugih državah dosegli z diktaturo, je bilo mogoče izvesti v Angliji z demokracijo, s svobodno odločitvijo državljanov, ki so se strnili okrog ministrskega predsednika Churchilla in vlade, v kateri so zastopane vse stranke v Angliji.

Kako mislijo v Zedinjenih državah?

Predsednik zunanjepolitičnega odbora v senatu, Blum, je izjavil, da Hitlerjev govor ni prinesel nič novega. Račun Nemčije na pomoč pete kolone v Angliji je napačen. Tudi zasedba Anglije po Nemčiji ne bi pomenila konec vojne, ampak šele njen začetek in merjenje sil z ogromno angleško vojno mornarico.

Kandidat republikanske stranke Wilkie pa je izjavil, da je Anglija lahko brez skrbi glede dobav orožja in druge pomoči, ki jo bo deležna s strani Zedinjenih držav v njeni vojni z Nemčijo. Zedinjene države pa bodo tudi same izpopolnile svojo obrambno silo, ki bo na razpolago za boj proti kateremukoli sovražniku.

Kako gledajo v Italiji na Moskvo?

Opomin italijanskega fašističnega lista Moskvi in grožnja z bliskovito vojno

Nedavno so prispele vesti iz Moskve o prijateljskem razgovoru med angleškim poslanikom Staffordom Crippsom in Stalinom.

Istege dne, ko je Hitler govoril v nemškem državnem zboru o urejenih odnosih med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo, ki da sta se dokončno sporazumeli glede razmejitev njunega življenjskega prostora, pa je izšel v glavnem fašističnem glasilu »Regime Fascista« v Cremoni uvodnik, v katerem

pravi, da Anglija stavi svoje zadnje nade v nastop Sovjetske Rusije, Toda Sovjetska Rusija ima sama s seboj opravka, ne pa da bi mogla nastopiti proti Nemčiji in Italiji. Zato ni verjetno, da bi načela vprašanja, ki bi jih Nemčija in Italija bliskovito rešili, kakor sta rešili vprašanje Poljske in Francije in s kakršno bo rešeno tudi vprašanje Anglije. Poleg tega pa ni verjetno, da Sovjetska Rusija res verjame v končno angleško zmago.

Koliko znašajo nemške izgube v letalstvu?

Angleško letalsko ministrstvo javlja, da je bilo dne 20. julija sestreljenih 12 nemških letal, med njimi tudi več strmoglavcev, ki so poskušali napasti nek sprevoz angleških trgovinskih ladij. — Dne 19. julija pa je bilo sestreljenih tudi 12 nemških letal. Angleži so izgubili 5 letal.

V času od 18. junija, ko je pričel nemški napad na Anglijo je Nemčija zgubila 280 letal in 700 pilotov, 100 letal pa je bilo težko poškodovanih in najbrž niso dosegla letališča, s katerih so vzletela, tako, da znašajo nemške izgube pilotov okrog 1000 mož. V istem času je Anglija zgubila 24 letal in 20 letal-

cev, kajti angleški letalci se iz sestreljenih aparatov spuščajo s padali ter pristajajo na domačih tleh. Tistih 400 vjetih nemških pilotov, ki jih je francoska vlada kljub obljubi, ki jo je dala angleški vladi, vrnila Nemčiji, je bilo sedaj ponovno zbitih na tla.

Zgube v vrstah angleškega civilnega prebivalstva vsled bombnih napadov pa znašajo 336 mrtvih in 476 ranjenih. Te zgube so manjše kot pa zgube vsled prometnih nesreč v istem času.

Nemci poročajo, da so dne 20. julija zbili 22 angleških letal, sami pa so jih izgubili 5.

Potopljena italijanska križarka

»Bartolomeo Colleoni«. Angleži rešili 545 mornarjev

Dne 19. junija okrog 7. ure sta se dve italijanski križarki zapletli v boj z več angleškimi rušilci blizu otoka Krete na Sredozemskem morju. Rušilec je prišla po enournem boju na pomoč avstralska križarka »Sidney«, ki je po kratkem boju zadela italijansko križarko »Bartolomeo Colleoni« s topovskimi streli in z dvema torpedi. En torpedo je zadel italijansko križarko v trup, kjer se je nahajalo municijsko skladišče. Nastala je eksplozija. Nato so mornarji poskakali z ladje, ki je pričela toniti. Med tem je druga italijanska križarka, dasi zadeta, ušla, ker je razvijala večjo hitrost, kot pa angleška, so angleške ladje reševale italijanske mornarje. Skupno so rešile 545 mornarjev in po-

veljnika križarke. V Aleksandriji je priredilo prebivalstvo angleškim ladjam navdušen sprejem.

Potopljena križarka je imela 5060 ton. Razvijala je 105.000 konjskih sil. Vozila je s hitrostjo 78 km na uro in je spadala med najhitrejše vojne ladje na svetu. S seboj je vozila 100 vagonov nafte za pogon strojev in je mogla pluti 5000 km brez pristanka.

Križarka »Sidney« ima 6830 ton. Stroji razvijajo 72.000 konjskih sil in vozi z brzino 62 km na uro, na krovu pa ima 180 vagonov nafte, s katero lahko prevozi 12.000 km brez pristanka. Te številke kažejo, kako ogromni kolosi so že take križarke, kaj šele vojne ladje, ki imajo po 35.000 ton.

Direktorij v Franciji

V Franciji je stopil na čelo državne uprave direktorij, ki ga tvorijo maršal Petain, podpredsednik Pierre Laval in notranji minister Marquet.

Italija je nezadovoljna s Francijo

Italijanski listi pišejo, da žive francoske kolonije življenje zase in se prav nič ne brigajo za odredbe francoske vlade in določbe sklenjenega premirja. V Tunisu oblasti še kar naprej preganjajo Italijane. — S francosko vlado je nezadovoljna tudi Nemčija. — Po vsem tem sodeč bi utegnili lepega dne priti do zasedbe vse Francije, kar bi bila

Varnostni ukrepi v Gibraltarju

Angleži računajo z napadom na Gibraltar tudi s kopnega — preko Španije. Utrdbena dela so pospešena. Zveza Gibraltarja s Španijo, ki vodi preko 1 kilometer širokega zemeljskega pasu bo presekana s prekopom. V Gibraltarju so namestili več tisoč novih topov. Gibraltar, ki je prav za prav en sam hrib, je ves izodbljen in topovi nameščeni v skalnatih zakloniščih.

Roosevelt — kandidat.

Za predsedniškega kandidata Roosevelta je glasovalo na konventu demokratske stranke 946 delegatov, proti 126.

Republikanska stranka je pa postavila za svojega kandidata Wendela Wilkieja.

Glavne politične smernice obeh kandidatov so skoraj popolnoma enake in je Wilkie opravičeno vzkliznil, ko je zvedel, da Roosevelt tretjič kandidira: »Jako sem zadovoljen, ker je izbran Roosevelt! To bo pravi volilni boj!«

Če ostane pri teh kandidaturah, bodo Zedinjene države imele mirno volilno borbo, v kateri zmagaja skoraj sigurno Roosevelt.

Priključitev baltičkih držav SSSR

so sklenili vsi trije parlamenti baltičkih držav. Predsednik Letške Ulmanis in predsednik Estonske Paets sta podala ostavko. Predsednik Litve pa je itak že poprej pobegnil v Nemčijo. Baltičke države bodo postale 15., 16. in 17. sovjetska republika.

Volitve v baltičkih državah: Litvi, Letski in Estonski so zaključile, kot je bilo predvideti. V vsaki izmed teh treh držav je bila postavljena samo po ena lista delavcev in kmetov, za katero so glasovali volilci skoro stoodstotno.

Panameriška konferenca je pričela

dne 20. julija v Havani na otoku Kubi. Konferenca, ki ima velik pomen, bo obravnavala tri važne zadeve: vprašanje nevtralnosti, v zvezi z akcijo, ki ogrožajo skupne ameriške demokratske ideale, čuvanje miru v zvezi z vprašanjem posesti kolonij evropskih držav v Ameriki in gospodarsko sodelovanje držav ameriškega kontinenta.

Vrhovni poveljnik angleške armade je postal general Broock. Dosedanji vrhovni poveljnik Ironside je postal feldmaršal, general Gort pa vrhovni armadni nadzornik.

Pisanje francoskih listov kritizira DNB in pravi, da postajajo predzrni ter da pišejo tako, kot se ne spodobi za premagani narod. O francoski demarkacijski črti piše »Temps« kot o definitivnih kitajskih zidovih. DNB citira nek španski list, ki piše, da sedita bivša francoska državnik Paul Boncour in Reynaud v Vichyju v kavarnah nasmejanih obrazov in pijeta šampanjec, kot da bi se ne bilo ničesar zgodilo.

Madžarska vlada je poslala na deželo vojaške čete, da pomagajo pri spravljanju letošnje zetje.

Grškemu prestolonasledniku se je rodil sin. Boter sinu je bil italijanski prestolonaslednik.

Na Atlantskem oceanu potaplja angleške ladje oborožen sovražni trgovski parobrod. Doslej sta bili potopljene dve angleški ladji pri Antilemskem otočju. Na ladjo bodo vprizorili lov. (Reuter.)

Doma in po svetu

Vsakdanji kruh bo dražji. Iz Beograda poročajo, da bodo producenti smeli prodajati novo pšenico po din 235 do din 250 za 100 kg. Konzumenti v oddaljenejših krajih bi dobili pšenico po din 300 za 100 kg. Spomladi prihodnjega leta pa bi stala pšenica pri proizvajalcu že din 280 do din 300 za 100 kg. — Koliko bo potem stal kilogram kruha? Vsi bi bili zadovoljni po-

Dr. Vl. Maček 61 letnik. Na Hrvaškem so letos izredno slovesno proslavili god in rojstni dan dr. Vl. Mačka. Dopolnil je 61. leto.

Demokracija in Mačkov rojstni dan. Preteklo nedeljo so slavili na Hrvaškem rojstni dan dr. Mačka. Gotovo je prav in na mestu, ako se so Hrvati na ta dan spomnili zaslug njegovega prvoboritelja, ki je bil prvi hrvatski državnik ali celo voditelj vsega hrvatskega naroda.

Ti so poklicani, da sklepajo. Delavska zbornica, Zbornica za trgovino in industrijo ter Kmetijska zbornica so se 20. julija posvetovali in sklenili, da se SUZOR razdeli. Kdaj so bile zadnje volitve v upravo Delavske zbornice? Menda l. 1933. S tem je povedano vse.

Nad gospodarstvom v SUZOR-ju se razburjajo zadnje dni nekateri listi, med njimi tudi »Slovenec«, ki ponatiskuje hrvatske časopise. Zlasti navajajo ti listi slučaj nekega visokega uradnika (ime previdno zamolčijo), ki da je bil upokojen s 4500 dinarji mesečno, potem pa nastavljen kot honorarni uradnik z din 2500 mesečne plače. In da je stvar še lepša, vleče tudi njegova žena din 1600 mesečne pokojnine od SUZOR-ja. Gospode se skandalizirajo. Delavci pa niso tako kratkovidni, da bi temu vpitju nasledili, ampak vprašujejo: Gospodje, kdo je kriv teh in takih razmer? Kdo je postavljaj komisarije, namesto da bi bil razpisal volitve v samouprave delavskega zavarovanja?

Kdor je to delal, je tudi odgovoren za poslovanje v ustanovah delavskega zavarovanja. Namesto o vzpostavitvi samouprave v delavskem socialnem zavarovanju pa taisti listi in taisti gospodje govore samo o razdelitvi tega zavarovanja in ustanovitvi par SUZOR-jev, v katerih bodo imeli najvišja mesta milijenci, namesto ljudje, ki so sposobni in uživajo zupanje delavcev, kateri zavarovanje vzdržujejo. Tako je, gospodje, se razumemo?

Narodna banka, kmet in delavec. »Hrvatski dnevnik« piše: »Narodna banka daje industriji 2.250 milijonov dinarjev kredita, trgovini 250 milijonov dinarjev in kmetom 28 milijonov dinarjev.«

Nov red v gospodarstvu. Kako si zamišljajo nov red v gospodarstvu, nam razodeva nek članek v beograjskem »Vremenu« o reorganizaciji zunanje trgovine, v katerem čitamo: »Nova organizacija naše zunanje trgovine se zamišlja tako, da trgovci uvozniki in izvozniki ne bodo izključeni, ampak se bo njihovo delo dovedlo v sklad in spravilo v okvir načrta, po katerem bo dirigiranje in nadzorstvo v rokah države odnosno ravateljstva za zunanjo

trgovino.« Vsi bi bili zadovoljni, če bi se tako organizirala Hrvatska ban je, kakor znano, prepovedal intervencije v uradih. O tem so zvedeli tudi v inozemstvu, kakor posnemamo iz »Hrvatskega dnevnika«, ki citira »Neues Wiener Tagblatt«, kateri piše: »S tem Hrvatska napravila brez dvoma važen korak naprej, da prepreči slabo gospodarstvo. Treba je samo želeti, da bi tudi Beograd posnemal ta primer.«

Sovjetski poslanik v Beogradu Plotnikov je dne 22. julija položil venec na grob pokojnega kralja Aleksandra Zedinitelja na Oplenecu.

Romunija demobilizira, kar označuje italijanski tisk kot pričetek razčiščevanja na Balkanu in revizije odnosov balkanskih držav do Anglije in Francije.

Romunija mora izpustiti komuniste iz zaporov. Reuter poroča iz Londona, da je ruska vlada zahtevala, da morajo v Romuniji vse komuniste izpustiti iz zaporov. Tudi ruski tisk se zgraža nad romunskim postopanjem z delavstvom in meni, da so zaprti komunisti večinoma pomorjeni. V zaporu jih je okoli 300.

Angleži računajo, da bodo prevzeli inicijativo. Angleški minister za informacije Duff Cooper je izjavil, da Anglija nima namena voditi obrambne vojne, ob pravem trenutku bo prevzela inicijativo v svoje roke in prešla v napad.

Komisarija socialno demokratični in komunistični stranki na Holandskem je postavil nemški upravitelj Holandske, Seys-Inquart. Tudi svobodne strokovne organizacije so dobile komisarija, ki se piše točno tako kot dosedanj blagajnik teh organizacij, je pa holandski nacist.

O uvedbi obvezne vojaške službe v Zedinjenih državah bo sklepal kongres na svojem prihodnjem zasedanju, tako je izjavil sedanji mornariški minister Knox.

Novinarji na proslavi rojstnega dne dr. Mačka. V Zagrebu so priredili hrvatski časnikarji sprejem zastopnikov inozemskih časopisov, ki so prišli dne 20. maja na proslavo dr. Mačkovega rojstnega dne. »Hrvatski dnevnik« poroča, da so se banketa udeležili poleg hrvatskih časnikarjev samo nemški časnikarji in dopisnik Tassa Poletajev. Časnikarji iz ostalih držav niso bili navzoči.

Posebno prilogo posvečeno Madžarski je imel »Hrvatski dnevnik« v slavnostni številki, ki je izšla ob priliki rojstnega dne dr. Mačka. Naslovna stran priloge ima med drugim sliko sv. Štefana, ki je bil prvi hrvatski kralj.

Spomenik pokojnemu kralju Aleksandru Zedinitelju so odkrili v Somboru v Bački dne 21. julija in je bila ob tej priliki velika narodna proslava in parada.

Na Veliki Planini je padel v prepad 30 letni delavec Rudolf Hrovatin iz Zaboršta, ki je bil zaposlen na žagi v Domžalah. Njegovo stanje je kritično.

Stavka stavbincev v Sisku, ki je trajala dva meseca, je z uspehom in sporazumom končana. Delavstvu so bile zvišane plače.

Opeka stane na Hrvaškem od 500 do 550 din za 1000 komadov, strešna pa 705 do 1025 dinarjev.

Najvišje cene za drva je določila uprava banovine Hrvatske. Proizvajalci smejo prodajati bukova drva od din 112 do 135 za kvadratni meter, trgovci pa po din 134 do din 148 za en kvadratni meter.

Zane Grey:

129

Mož iz gozda

Ker je bil dan zelo naporen in so, razen dekleta, morali precej milj peš prehoditi, niso bili po večerji dovolj dolgo pokoncu, da bi spoznali, kakšen divji, neprijazen in temačen kot je poglavar izbral za prenočišče. Ozki prazni pasovi med debelimi borovimi debli niso kazali v vrhovih nobene sopraznine; nobena zvezda ni mogla svojih blelih žarkov poslati v ta, podzemlju sličen prepad. Veter, ki je mikastil vrhove dreves v nedogledni višini, je brnel v igličevju jelk, kakor da so to pojoče strune, ki se oglašajo v polnih akordih. Skrivnostno škripajoče glasove je bilo slišati. Bili so to običajni glasovi gozda, kadar se veje debela drug ob drugo drgnejo. A potrebna je luč dneva, da bi se mogel človek prepričati, da jih ne povzročajo strahovi. A kljub šumenju gozda in kljub mnogoglasnemu žuborenju potoka, se je zdelo, da loči te ljudi od sveta velik molk, tako globok in neprodiren, kakor nočna tema.

Tolovaji pa, ki so bili na begu, so spali utrujeni in niso ničesar slišali. Zbudili so se z vzhodom sonca, ko se je zdelo, da se je gozd začel pariti v pozlačenih meglah, ko so svetloba, ptice in veverice začele oznanjati novi dan.

Tekom noči konji niso zapustili globeli in Anson je takoj izrazil nad tem svoje zadovoljstvo.

»Ni kaj prikupno taborišče tole, a nikdar še nisem našel bolj sigurnega skrivališča«, je rekel Wilsonu.

»Ho, da — če je sploh še kakšen kraj siguren«, je odvrnil ta tovariš dvomljivo.

»Mi lahko našo sled nadzorujemo. Kolikor mi je znano, ni nobene druge poti sem gori v ta kot.«

»Snake, mi smo bili še dokaj dobri gonjači ovac, nismo pa izvežbani gozdovniki.«

Anson je z godrnjanjem izrazil svoj prezir nad tem tovarišem, ki je prej nekaj bil njegova glavna opora. Potem je poslal Burta na lov, da pribavi svežega mesa, a ostale svoje ljudi je zaposlil s kvartanjem. Ker so zdaj imeli potrebna sredstva za igro, so bili kmalu vsi vanjo poglobljeni. Wilson je pušil in zamišljeno opazoval zdaj kvartarce, zdaj zopet postavbo dekleta, ki je povešalo glavo. Jutranji zrak je bil oster in Bo, ki očividno ni marala v bližino ognja k svojim jetničarjem, se je vsedla na edini sončni prostorček v tej mračni jami. Več ur je poteklo; sonce se je vzpelo višje, zrak je postal toplejši. Enkrat je poglavar dvignil glavo in je z ostrim pogledom objel gosto zaraščene bregove, ki so obkrožali taborišče.

»Jim, kljuseta se bodo izgubila«, je rekel.

Wilson se je počasi dvignil in šel preko majhne tratice proti mestu, kjer so se nahajali konji. Pasoč se v širokem loku, so se oddaljili čisto do potoka. Tu se je nahajala ozka, z bujno travo obrasla soteska. Dva konja sta se spustila doli na dno. Wilson ju je čisto razločno slišal, čeprav ju ni mogel videti. Napravil je majhen ovinek, da bi jima prestregel pot in ju zavrnil. Nevidni potok je šumel in žuborel preko skal. Kar naenkrat se je Wilson nehote ustavil. Prisluskoval je. Lahek, uspavajoč šum gozda je prinašala do njega topla, po borovju dišeča sapa. Ne da bi posebnost napenjal svoj posluš, je lahko slišal hitre, pritažene korake. Previdno se je plazil naprej in je dosegel majhno, mahovito jasico, pokrito s preprogo rujavih jelkovih iglic, preraščeno in napojeno z vo-

njem praproti in gozdnih zvončkov. Sredi te jasice, vtisnjeno globoko v baržunasti mah, je opazil veliko, okroglo sled kuguarja. Nagnil se je nad njo. Nenadno pa so se njegove mišice napele in oprezno se je spet zravnal. V tem trenutku je začutil močan sunek med rebra. Dvignil je roke kvišku in je obstal mirno kakor okamenel, potem pa se je počasi okrenil. Veliki lovec, v obleki iz sive kože divjadi, s sivimi očmi in ostro oblikovano, robato brado, je držal pred njim puško, pripravljeno za strel. In poleg lovca je stal mežikajoč in renče velikanski kuguar.

Dvaindvajseto poglavje

»Kako se imate, Dale?« je rekel Wilson počasi.

»Malce ste me presenetili.«

»Pst! Ne tako glasno«, je tiho odvrnil lovec. »Ste vi Jim Wilson?«

»Seveda. Povejte mi, kako da ste mi tako nenadno prišli za hrbet. Ali ste morda le slučajno prekrizali pot?«

»Zasledoval sem vas. Wilson, jaz sledim za dekletom.«

»To sem takoj uganil, ko sem vas zagledal.«

Grozeči nastop gospodarja je kuguarja očividno podžgal; široko je odprl gobec, pokazal svoje velike, rumenkaste čekane in je pihal v Wilsona. Bilo je videti, da se tolovaj ne boji ne Daleja, ne napetega puškinega petelina, a ta velika renčeča in pihajoča mačka ga je spravljala v nemalo zadrego.

»Wilson, slišal sem, da ste vi bela vrana med temi tolovaji«, je rekel Dale.

»Mogoče; gotovo pa naslednji trenutek ne bom več tolovaj, ampak samo še trepetajoč zajec. Dale, ta pošast hoče skočiti name!«

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Zdaj vemo, kaj so hoteli! Pri zadnjih volitvah za župnike v II. skupino so naši takozvani »levičarji« postavili samostojno kandidatsko listo. V volilno bonbo so šli: Proč za materijalističnimi socialpatrioti! Hočemo imeti za župnike prave idejne borce! Ko so pa pri volitvah res nekaj župnikov dobili, smo mislili, zdaj bodo ti vzor ostalim. V praksi se je pa pokazalo ravno nasprotno. Pred zastopniki podjetja in oblasti smatrajo za najbolj pametno če molče, nasprotno so pa v lokalnem odboru zelo glasni, kjer se gre za kakšno blagajniško posle. Rudarji, zasledujte njihovo delo in po njem jih boste spoznali. Res, treba je razlikovati med konjunkturisti in idealisti! Zagorje ob Savi.

HRASTNIK

Iz seje občinskega odbora

Na seji občinskega odbora, ki se je vršila prošli četrtek, dne 18. t. m. na Dolu, je poročal župan S. Malovrh o poškodbah regulacijskih in drugih naprav v strugi potoka Bobna, povzročenih dne 16. t. m. vsled neurja. Obvestil je o tem bansko upravo, s prošnjo, da po svojem organu čimprej ugotovi nastalo škodo in odredi potrebno za čimprejšnjo popravilo.

Za delo bi prišli v poštev predvsem domači brezposelni.

Nadalje se soglasno izvolijo na predlog podžupana g. Orožna Martina 8 volilcev v kmetijsko zbornico, kolikor jih pripada naši občini iz vrst naših kmetov, to so gg. Urbajs Ivan, Sovre Jože, Hribšek Jurij, Jevnišek Tone, Bantani Karl in Ramšak Anton.

Prošnji bivšega obč. cestarja Verne Franca za zvišanje obč. podpore se ugotovi ter se mu zviša za din 50.

Istotako se ugotovi prošnji Zajc Marije za podelitev podpore v znesku din 50 in sicer v naturi.

Prošnji g. Pust Cirila na Dolu za podelitev gostilniške koncesije se ugotovi.

Izven dnevnega reda omenja obč. odbornik Jagodič Anton prošnjo brezposelnih rudarjev (med katerimi je tudi sam), naslovljeno na obč. upravo, v kateri se prosi za zvišanje plač, preskrbo dela ter stanovanj.

S. župan pojasni, da glede plač ne more ničesar ukreniti, ker je to izven proračunskih možnosti, sicer pa so se v tem letu vsem obč. uslužbencem primerno zvišale. Glede preskrbe dela, kakor tudi stanovanj obljubi župan, da bo storil kar bo v njegovi moči, da ustreže. (Opomba: Misljeni so rudarji, ki so bili odpušteni med stavko o Božiču in ki jih TPD ne sprejme nazaj v delo. S 1. avgustom pa morajo na zahtevo TPD zapustiti njena stanovanja.)

Za delo na obzidju pokopališča v Turju, ki so ga izvršili brezposelni v splošno zadovoljstvo, saj so znani kot dobri delavci, se jim prizna nagrada din 1000, ki se razdeli med prizadete. Odbornik.

Steklarsko delavstvo dela zopet samo pet dni v dveh tednih. Ako pa se prilike ne bodo skoro izboljšale, bo ugasnila še ena banja in tedaj bodo sledile še nadaljne redukcije. Tudi profesionalisti so pričeli delati skrajšano, samo po 7 ur na dan in se čudijo temu, ker doslej niso še nikoli bili prizadeti pri redukcijah. Podjetje trdi, da je vseh teh omejitev kriva slaba konjunktura in je moralo vsled tega že več delavcev in delavk za krajši čas odpustiti iz dela. Med tem, ko se delavski zaslužek krči, pa raste draginja in nihče ni vreden.

ZAGORJE OB SAVI

Izvedeli smo, da je trboveljska občina iz lastnih sredstev izplačala podporo vsem revnejšim slojem, ki so utrpeli kako večjo škodo ob priliki zadnje povodnji. Ker naša občinska uprava kaj sličnega še ni napravila, ji priporočamo, da to čimprej stori, ker prizadeti res težko čakajo. V kolikor pa to ne bi bilo v njeni moči, je pa njena dolžnost, da zaprosi bansko upravo za večjo denarno pomoč. Upamo, da se bo to izvršilo čimprej. Ker pregovori prav: Dvakrat da, kdor hitro da!

Boj proti draginji. Pred dnevi je Jutrov dopisnik kritiziral nedovoljanje tukajšnjega odbora za pobiranje draginje. Mi se tej kritiki pridružujemo.

Na glavo je padel kos lesa v kisovškem rovu 28 letnemu Ferdinandu Opecku iz Čolnšč in ga ubil. Umrli je že med prevozom iz jame. Pokojnik je bil sin rudarskega upokojenca. Nesreča se je zgodila dne 18. t. m. Rudar nosi vedno mrtvaško srajco na sebi.

LITIJA

Eni boleznii ušla drugi podlegla. Širjenje meningitisa je pripravilo nekatere stariše v obup. Tisti, ki so mogli, so otroke spravili z doma, na varno, v kakšen drug kraj. Med temi otroci je bila tudi 5 letna Gusti predilničarja Cvetežerja. Dali so jo k sorodnikom v Devici Mariji v Polju, kjer pa se je lotila davica in je podlegla.

LIBOJE PRI PETROVČAH

Zahvala. Splošna delavska strokovna zveza, združena v Libojah, se tem potokom zahvaljuje v imenu delavstva Keramične industrije vsem svobodnim strokovnim organizacijam, ki so pripomogle finančno in moralno do naše zmage. Ponovno smo čutili, kaj zmora delavska solidarnost. V težki borbi, ko je bila na tehnični usoda skoro 400 ljudi, smo šele videli, kakšna moč je, če je delavstvo organizirano in solidarno povezano. Zagotavljamo vsem, ki so nas podprli v tej dolgotrajni borbi, da bomo vedno med prvimi, ki bomo po svojih močeh priskočili na pomoč v potrebi. Živela razredna zavestnost in delavska solidarnost!

MARIBOR

Tudi stranske ulice so potrebne vsakodnevne čiščenja, ne samo Glavni trg in Aleksandrova cesta. Po stranskih ulicah, pa čeprav so tlakovane, vidimo ležati kupe smeti in konjskih odpadkov po ves teden.

Zlasti zanemarjena je zdaj Prešernova ulica in okolica Hutterjevega bloka, kjer čez dan mrgoli voz in konj. A preko noči bi se tista okolica vseeno lahko malo očistila. Skrajni čas je že tudi, da bi mestna občina začela misliti na mehaniziranje čiščenja ulic. Kakor so potrebni moderni cestni valjarji, drobilci in izbiralci peska, moderni cestni škroplilniki itd., tako je potreben tudi stroj za cestno pometanje, kot jih imajo v vsakem boljšem mestu. Cestnih pometalcev zato ne bo treba odpustiti, ker zbiranje smeti morajo še kljub temu opravljati ljudje, pač pa bi se čiščenje lahko razširilo tudi na tiste mestne dele, kamor danes pometalčeva noga še ni stopila. Ne samo Glavni trg in Aleksandrova cesta, tudi ostali deli mesta so potrebni čiščenja.

Vечно živa trta. Ob steni mariborskega gradu, ki se je pred renoviranjem vila starinska vinska trta, ki je res ljubko oživljala Trg Svobode. Ko so začeli grad popravljati, so porazili tudi to starodavno trto, čeprav je še vsako jesen obrodila polno sladkih črnih grozdov. Rekli so takrat, da bodo zasadili nove trte, a so menda na nje pozabili.

Ni pa se dala udušiti posekana vinska trta. Že tretje leto vsako pomlad vnovič požene, brezsrčni Mariborčani jo sproti teptajo in ji potrgajo zelene liste, a trta je neugnana, iz peščenih tal vedno vnovič vzraste in se spenja proti kamenitemu zidu. Če bi se našel kultiviran prijatelj prirode, ki bi trto malo zagradil, pa bi imeli brez posebnih investicijskih stroškov v dobrih dveh letih dolgočasni grajski zid zopet obraščen z našo trto in bi na ta način imel bivši grofovski grad vsaj nekaj domačega, res mariborskega in slovenskega na sebi.

Dela za gradnjo pomožne radijske postaje na Teznu je prevzel gradbeno podjetje Gabrijelčič iz Ljubljane, ki bo po poročilu časopisov pričelo v kratkem z gradnjo. Če so ta poročila resnična, bo končno tudi Maribor, morda spomlad, imel svojo pomožno radijsko postajo. S tem bo omogočeno, da bodo mogli lastniki radio aparatov v Mariboru sprejemati tudi Ljubljano, kar doslej ni bilo mogoče.

Cesta, ki vodi v Zg. Radvanje je od vojašnice Kralja Petra I. v tako obupnem stanju, da naravnost kriči po popravilu. Motorna vozila so izdolbila globoke kotanje, kjer se ob deževnem vremenu nabira brozga in gorje pešcu, ki ga prehiti avtomobil. Radi slabe ceste pa silno trpijo tudi vsa ostala vozila, zlasti pa delavci, ki vsak dan kolesarijo na delo v mestne tovarne. Zaenkrat bi zadostovalo nekaj voz gramoz, ki bi ga pa morali zravnaniti s težkim cestnim valjarjem, da bi bila cesta vsaj za silo zopet uporabna. Vsi prizadeti prosijo, da se ta nedostatek čimprej odpravi, vsekakor pa še pred jesenjo, ko bo nastopilo deževno vreme.

Silno neurje nad Mariborom in okolico je minulo nedeljo popoldne povzročilo zopet mnogo škode na polju in v sadovnjakih. Toče blizu Maribora sicer ni bilo, pač pa je hud orkan polomil sadno drevje. V mestnem parku

Okrog poravnave odpuščenih delavcev v Westnom. Poročali smo že, da so odpušteni Westnovi delavci, 65 po številu, tožili Westna na plačilo odškodnine, z motivacijo, da jim je tvrdka pri odpustu žigosala delovne knjižice z rdečim žigom in jih s tem označila pri ostalih delodajalcih kot prekucube, da jih niso marali sprejeti v delo. To poravnavo, pri kateri je bilo vsakemu delavcu izplačanih 5000 din, pa hočejo sedaj svoječasni najbolj ogorčeni nasprotniki teh delavcev izriniti — proti marksistom, in pri tem igrati zaščitnike odpuščenih. Ko bi bili ti gospodje v teh letih ko so odpušteni bivši marksisti čakali na zaposlitev pokazali svoje srce in nezaposlenim priskrbeli delo, ali podporo! Tako pa se oglašajo šele sedaj in hočejo z napačnimi nasveti vzbuditi ogorčenje pri teh delavcih proti tistim, ki so se ves čas zavzemali za te žrtve dela in pomanjkljive delavske zaščite, ter skušali doseči za nje vse, kar se je moglo doseči. Radi poravnave, ki so jo nasvetovali tožnikom vsi odvetniki in sodniki, je lopnil »Slovenec« po sodrugu V., ker je sodeloval pri tej poravnavi, češ, da je strašil delavce z nevelo kakšnimi argumenti. Sedaj pa je vrgl bomb v javnost še »Slovenski delavec«, ki kar s polnim imenom napada največjega grešnika v tej zadevi, ki je imel pogum povedati delavcem, da bi v slučaju izgubljenih pravic morali plačati tisti, ki kaj imajo — mogoče kakšno hišico — pravne stroške. Gonja je začela tudi proti vsem odvetnikom in sodnikom, ki je dobila konkretno obliko v pritožbi naslovljeni na odvetniško zbornico in bo imela najbrž še silno neprijetne posledice za podpisnike in pisca. Toda o tem razpravljati ni naša stvar. O tej poravnavi se je v Celju mnogo govorilo predno je bila sklenjena. Gotovo je, da so za to vedeli tudi gospodje, ki stoje blizu »Slovenskemu delavcu« in »Slovencu«. Kaj je bilo lažje, kot to, da bi bili povedali tem delavcem, naj se ne poravnajo, ampak pravdajo naprej oz. bi se bili sami ponudili kot posredovalci ter izbili za delavce več, kot pa so delavci dosegli. Zakaj tega niso storili, ne vemo. V tožbi, ki bo sledila, bodo gospodje lahko dokazali za koliko so bili delavci oskodovali od sodnika, svojih zastopnikov in posredovalca. Razen tega bomo radevolje objavili vse uspe-

he, ki jih bodo ti gospodje v prid odpuščenim delavcem dosegli, v kolikor bodo ti uspehi preslegli vsoto, katero so si delavci izbili pri poravnavi.

Ne g. Januš Golec, urednik »Slovenskega Gospodarja«, temveč urednik g. Jojo Golec je izdal brošuro »Prorokovanje Nostradamusa«, za katero je objavilo oglas tudi »Jutro«, kakor smo že zadnjič poročali in pri tem pomotoma navedli drugega avtorja, ki seveda nima s knjižjo in inseratom v »Jutru« ničesar skupnega. Več o knjižji je razvidno iz oglasa na zadnji strani.

Avtomatično tkalnico in lokale za razne delavnice gradi tvrdka Hutter. Poslopje tkalnice bo trinadstropno in bodo znašali stroški gradnje 3.760.000 din.

80 letna starka Marija Koban iz Sv. Petra pri Košakah se je te dni mudila v Mariboru. Ko se je vračala proti domu, je na Ruški cesti 1 cnenogla in prenočila kar na dvorišču, ker ni mogla nikjer drugod dobiti prenočišča. Betžno staro je drugi dan stražnik spravil do policijskih zaporov, kjer so ji dali okrepčila in jo odpremili v domovinsko občino. Ta slučaj zopet priča, kako potrebno je socialno skrbstvo na podeželju, ker nimajo občine primernih zavetišč za siromašne stare ljudi, v katerih bi lahko prebili zadnje dneve svojega življenja. Za zgraditev takih zavetišč bi seveda morala prispevati predvsem država ali banovina, ker podeželske občine s svojimi skromnimi proračuni ne zmorejo takih velikih bremen, vrhutega pa često primanjkuje tudi potrebnega smisla za socialno skrbstvo.

Pri delu se je ponesrečil 17 letni elektromehanični vajenec Lovro Polančič iz Koroske ceste št. 47. Po nesrečnem naključju je prišel z desno roko v stružnico, ki mu jo je hudo razmesarila. Zdravi se v tukajšnji splošni bolnišnici. — V Ribnici na Pohorju pa se je pri prevozu drv smrtno ponesrečil 59 letni hlapec Alojzij Kotnik. Poln voz hlodov se je zvalil na njega in ga popolnoma zmečkal.

Nek hud pes je v Radvanju napadel enoletnega otroka tekstilnega delavca Hercoga in ga zgrizel po obrazu. Sploh se v zadnjem času sliši mnogo pritožb, da hudi psi napadajo ne samo otroke, temveč tudi odrasle ljudi. Nekoliko so tega krivi ljudje tudi sami, ki kaj radi dražijo pse, kar je pa seveda nevarno, tako za odrasle kakor tudi za otroke, kljub temu pa bi morali lastniki hudih psov poskrbeti, da bi taki psi ne prišli v dotiko z otroci.

Kolo »Hansa« ev. štev. 22.706 je bilo te dni ukradeno na Aleksandrovi cesti.

Na posledicah poškodb, ki jih je zadobil pri skoku z glavnega mosta v Dravsko ulico je te dni preminul v splošni bolnišnici Viktor Pertot, bančni uradnik v Mariboru. Samomor je najbrž izvršil v hipni duševni zmedenosti, ker je že dalje časa bolehal.

Mladenica. Čigar truplo je Drava pred kratkim naplavila v Selnici ob Dravi so sedaj prepoznali. Utopljenec je 19 letni pekovski pomočnik Bratuš Alojzij iz Marenberga. Na kak način je mladenič našel smrt v valovih Drave, še ni pojasnjeno.

Oporemo za enajstotico nogometnega kluba SK »Železničar« so ukradli neznani storilci iz garderobe kluba na Tržaški cesti. Mogoče se bo formiral kakšen nov klub.

SLIKE ZA LEGITIMACIJE izvrši takoj FOTO JAPELJ, gosposka 18-1.

CELJE

he, ki jih bodo ti gospodje v prid odpuščenim delavcem dosegli, v kolikor bodo ti uspehi preslegli vsoto, katero so si delavci izbili pri poravnavi.

KRŠKO

Opozorilo občinski upravi. Letošnje neprestano deževje povzroča na naših ulicah stalno blatno brozgo. Ali ne bi mogli enkrat nabaviti zadostno količino trdega gramoz, če smo res kako letovišče. Za odkupnino osebnega dela je tudi letos v proračunu din 3500, poleg tega je bilo na seji sklenjeno, da gre isti lanski prihranek izključno za gramoz. Zlasti je potreben gramoz za Trubarjevo, Aškerčevce, Flisovo ulico, za letovišče pot proti Jagočam, Slomškov trg in Masarykovo nabrežje. Asfaltno cestišče proti toplicam ima ponekod odprtine globoke po 15 cm, kar je nevarno zlasti za konje, avtomobile, nekatere letoviščarke pa so ob večernih urah že prišle ob visoke pete. Zadnjič smo pisali o odlaganju smetja, sedaj pa je dala uprava te smeti samo splinirati, mesto, da bi jih odstranili na »Lavo« na stroške tistih, ki so jih tja navozili. S takim polovičarstvom ne bomo uvedli discipline. Dalje se pritožujejo kopalci, da je ob obrežjih Savinje vse polno črepih in starih kovin. Ali ne bi občina uvedla s pomočjo cestarjev zbiranje teh ostankov, ki jih ljudje mečejo v strugo? Najna je tudi ureditev perišča pod dalmatinsko gostilno za stranke, ki nimajo pralnic. Nasproti pošte imamo studenec, ki nudi občanom poleti najboljše pitno vodo, ki jim je včasih edina na razpolago. Ta studenec so vzljubili zlasti letoviščarji. Zgradimo pa se nad škandalno ureditvijo tega mestnega studenca, ki je brez vsake ograje, obrasel krog in krog s plevelom, dostop imajo živali, mnogi otroci odlagajo tam smetje itd. Že na neki seji je občinska uprava sklenila urediti ta studenec, a še do danes niso tega izvedli. Zato se ne čudimo, da pravijo Hrvati temu studencu »džubrište«. Upamo, da nam ne bo treba več pisati o teh nujnih zadevah, ki so za rešitev prav malenkostne.

Ali si že poravnal naložnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost

Obvestilo svobodnim strokovnim organizacijam.

Zaradi nastalih razmer je politična oblast ukinila vsa zborovanja in skupščine zasebnega in organizacijskega značaja, razen izključno gospodarskih.

Te dni so pa svobodne strokovne organizacije intervenirale pri banski upravi v Ljubljani, da bi se za strokovne organizacije dovoljevali občni zbori in društvena zborovanja, na katerih vrše svoje administrativne in socialopolitične naloge. — To je potrebno, da se ustavi tudi duhovni razkroj, ki se bolj in bolj širi.

Na intervencijo je banska uprava dovolila sklicevanje občnih zborov in članskih zborovanj, ki naj jih organizacije prijavljajo oblasti kakor običajno ter pazijo na to, da se vrše v redu v smislu pravil in pravilnikov.

Iz Češke

Nemščina obvezni jezik. Protektoratna vlada za Češko je uvedla za vse uradnike obvezne tečajne nemškega jezika, ki ga mora obvladati odslej poleg češčine vsak uradnik protektorata. V bodoče bo sprejet v javno službo samo oni, ki bo popolnoma sposoben nemščine v pisavi in govoru.

Pomebna izjava dr. Pfitznerja. Ko je prevzel posle novo imenovani vladni primator-komisar praške občine dr. Alojz Riha, ga je pozdravil najprej namestnik dr. Pfitzner, ki je pri tem opozoril na važnost sodelovanja med Nemci in Čehi ter povdrl: »Ni pa nobenega dvoma, da morajo v Pragi predvsem Nemci čuvati interese rajhovske države.«

Praške kolodvorce preurejajo. Listi poročajo o veliki preureditvi Hybernskega, prej Masarykovega kolodvora, kjer je bila vedno silna gnječa radi živahnega prometa. Sedaj so v bližini podrli cele komplekse ulic, da bodo usmerili in sprostili promet na druge strani, a obenem gradijo v bližini kolodvora poseben trg za avtobuse v načrtu so še daljnja obsežna preureditvena dela praških kolodvorov. Pri Vinohradskem tunelu, ki vodi na praški glavni kolodvor, prej Wilsonov, pa vrtajo že drug tunel.

Kaj kradejo v Pragi? Praški listi javljajo, da je bilo ukradeno iz zaprtega avtomobila v zelo prometni Vodičkovji ulici v Pragi II pred trgovsko palačo »U Novaku« 28 kg masla. Druge stvari je tat pustil nedotaknjene v avtomobilu.

Sprememba uredbe o sodnem prispevku. — »Slovenec« z dne 14. julija piše: »Sodišča pobirajo do 15. septembra dalje sodni prispevek, ki znaša 10 odst. državne takse oz. največ din 25, pri zemljiški knjiži največ din 50. To je bil po 15. letih prvi sklad, ki je temeljil na načelu decentralizacije. Uredba je namreč določala, da se nabrana sredstva delijo območjem posameznih apelacijskih sodišč (za Slovenijo v Ljubljani) v razmerju s številom prebivalstva in sicer samo iz kvote, ki pripade posameznemu območju. Toda od zbranega prispevka en četrt milijona dinarjev ni prišlo v Slovenijo ničesar. Drugo trpko razočaranje je pa prinesla sprememba te uredbe dne 15. junija 1940. O se prilično pravični razdelitvi sredstev v skladu z razmerjem števila prebivalcev v vsakem območju apelacijskih sodišč ni več govora. Ta odločba je razveljavljena. Odslej bo minister za pravosodje razdeljeval ta sredstva in dokončno odločal o njih uporabi. Že dosedanje skoro polletno odlaganje otvoritve kreditov za Slovenijo je upravičeno vzbujalo nezaupanje do centrale. Sedanja sprememba pa vzbuja naravnost ogorčenje med ljudmi, ker se je znanim 130 osrednjim skladom pridružil nov sklad, v katerega bo Slovenija letno plačevala okrog 1.250.000 dinarjev, ne bo pa iz njega dobila morda niti din 100.000, kakor smo vajeni takih nesorazmernih delitev pri ostalih skladih. Če ta vlada nastopa kot vlada sporazuma, mora tudi po tem načelu nastopati in skrbeti, da se denarna sredstva pravično razdelijo na posamezne pokrajine, da bodo državljani izvajanje teh načel tudi v resnici občutili. Sprememba uredbe pa ravno kaže, da kljub sporazumski politiki lezemo v še huji centralizem.« Tako »Slovenec«. Uredbe izdaja centralna vlada in se kot znano sprejemajo na sejah ministrskega sveta, na katerih so navzoči vsi ministri. Hrvatskim ministrom je lahko vse eno, kako se razdeljuje fond sodnega prispevka, ker so na Hrvatskem sodišča podrejena banski upravi. — Odlučajo pa vendarle o razdelitvi prispevka. Toda »Slovenec« se neopravičeno razburja, mar naj bi to povedal na kakšnem drugem mestu, kjer bi mogoče več zalego.

Minimalne mezde trgovskih nameščenecv in pokojninske zavarovanje. Pred leti je bil uveden pri nas novi obrtni zakon. Zakon določa razne dopuste in odpravnine. Da bi gospodje delodajalci nameščenecv te ugodnosti prikrajšali, so jim pred uveljavljenjem zakona odpovedali službo in jih s posebno izjavo zopet sprejemali. Takrat se je ugotovilo, da je tako ravnanje nezakonito. Podobno priliko imajo delodajalci tudi ob uvedbi minimalnih mezd in pokojninskega zavarovanja. V pokojninsko zavarovanje lahko prijavijo nameščenecv po minimalnih mezdah. Zahtevajo od nameščenecv, da podpisajo izjavo, da prejemajo minimalno mezdo, dejansko jo pa ne prejemajo, ampak prejemajo manjšo mezdo. V kolikor se to godi, je to malomarnost nameščenecv, toda tudi vršilci zakonov bi se morali brigati za take stvari.

Snež v Bosni. V bosanskih planinah je dne 17. julija padel sneg.

Koliko jekla izdelajo posamezne države? Nemčija, Italija in Rusija izdelajo letno 61 milijonov ton jekla, Anglija sama pa 74 in pol milijona ton letno.

Vprašanje povišanja pokojnin rudarskim in plavžarskim upokojemcem

Zelo podučen primer

Dne 8. maja t. l. se je vršila v Ljubljani anketa, ki se je bavila z vprašanjem povišanja pokojnin upokojemcem. Sprejet je bil sklep, da se doklade staroupokojemcem zvišajo za 50 odst. od 1. januarja t. l. dalje. Za povišanje pokojnin novoupokojemcev se je izvolilo poseben odbor, ki naj sestavi konkreten predlog za preskrbo sredstev, ki bi bila za to potrebna. Sedaj smo že ob koncu julija, pa se ni rešilo ne eno in ne drugo. Edino, kar se je zgodilo je

to, da je dala Glavna bratovska skladnica iz sredstev »Pokojninskega sklada za rudarje« znesek din 235.000, s čemur je bilo omogočeno, da so se za prvo polovico t. l. povišale doklade za 20 odst. Banovina je tudi izjavila, da bo prispevala v ta namen din 200.000 pod pogojem, če dajo rudarski in plavžarski podjetniki ostalo. Ti pa pravijo, da ne dajo nič, ker že itak plačujejo pol odst. od čiste vrednosti produkcije v »Pokojninski sklad«.

Draginja raste

Indeks cen se dviga

V mesecu juniju se je dvignil indeks cen za 2,9 odst. povprečno. V primeri z lanskim junijem se je dvignil indeks cen po posameznih mestih v juniju le-

to, da je dala Glavna bratovska skladnica iz sredstev »Pokojninskega sklada za rudarje« znesek din 235.000, s čemur je bilo omogočeno, da so se za prvo polovico t. l. povišale doklade za 20 odst. Banovina je tudi izjavila, da bo prispevala v ta namen din 200.000 pod pogojem, če dajo rudarski in plavžarski podjetniki ostalo. Ti pa pravijo, da ne dajo nič, ker že itak plačujejo pol odst. od čiste vrednosti produkcije v »Pokojninski sklad«.

Nemci in Poljaki v luči nemškega lista

Nemški list »Stuttgarter Neues Tagblatt« prinaša zanimivo poročilo o nemško-poljskih odnosih, ki ga dobesedno posnemamo:

»Množica grobov strahopetno umorjenih Nemcev in pa strahovita zločina Poljakov, izvršena nad nemškim vojaštvom, nas za vse čase ločijo od tega vzhodnega sosedu, ki se je s svojo bestialnostjo proti svojim sovražnikom nesramno omadeževal. Če danes kljub temu dela na tisoče poljskih ujetnikov po nemških kmetijah, ne da bi se jim skrivil las, je to dokaz nemškega mirnega in nečovinističnega mišljenja. Nikdar pa to mišljenje ne sme voditi do kakršnegakoli osebnega stika ali pa celo simpatije med Nemci in Poljaki. Kdor v občevanju s Poljakom pozabi na svojo čast in samopoštovanje kot Nemec, temu ne preti samo preziranje vseh nemških tovarišev, ampak tudi stroge kazni na podlagi uredbe o varstvu nemške oborožene sile.

Z dvema takima na srečo redkima Nemce-

ma je imel posla 2. kazenski senat deželnega sodišča v Stuttgartu. Eden izmed njiju, 69-letni Gottlieb K. iz Mönchhofa, občina Kaisersbach (Waiblingen), je pripeljal v neko gostilno v Welzheimu nekoga poljskega ujetnika. Ko gostilničarka, zavedajoč se svoje dolžnosti, ni hotela izročiti Poljaku klobase in kruha, ki ga je zanj naročil K., je K. vzel na provokatoričen način kosilo svojemu sinu, ki je sedel pri sosednji mizi in ga dal Poljaku. To nečastno in nesramno početje K-a, ki nasprotuje ljudskemu čutu, je prineslo K-u na stara leta mesec dni zaporu.

Enak škandal je naredil že predkaznovani 29-letni Rudolf Sch., iz kraja Leonberg-Eltigen. Ni vedel nič pametnejšega storiti, kot da je nabiral za dva poljska ujetnika, ki delata na posestvu njegovega očeta, perilo ter jima tudi dajal kolače in sladkarije. Svojo nesramnost je celo tako visoko stopnjeval, da je Poljaka pozdravljaj s poljskim pozdravom. Obsojen je bil zato na šest tednov zaporu.

Roosevelt proti oboroževalnim dobičkarjem

Predsednik ameriških Zedinjenih držav Roosevelt ima svojevrstno gospodarsko politiko, s katero namerava omiliti socialno diferenciacijo s tem, da hoče preprečiti poslabšanje življenjskega standarda z omejevanjem prevelikih izkoriščanj in socialno preskrbo potrebnih. Novi obrtni zakon (New Deal) ima ta namen.

Nedavno tega pa je podala novinarjem posebno izjavo, ki se nanaša na sedanje vojne razmere. V izjavi je

poudaril tri točke, ki so po njegovem mnenju važne za Zedinjene države.

Prvič, on ne želi videti v Zedinjenih državah nobenega milijonarja, čegar bogastvo bi potekalo iz izkoriščanja vojne v Evropi; drugič, pričakuje, da delavci ne bodo izkoristili položaja, da bi zahtevali večje plače in druge ugodnosti in tretjič, da vlada ne bo v nikakršnem primeru dopustila, da se poslabša ljudski življenjski standard.

Najnovejše vesti

Angleški zunanji minister Halifax bo govoril dne 22. julija ob 20. uri in odgovoril Hitlerju. Domnevajo, da bo povedal, da se bo vojna nadaljevala.

Potopila se je angleška podmornica »Thalmon«, ki je svojčas prizanesla največji nemški potniški ladij »Bremen«, ki je plula v norveških vodah in je ni torpedirala, da ne bi bila prekršila določb mednarodnega prava. S tem je Anglija zgubila 11. podmornico v sedanjih vojni.

Irska in Anglija. V kratkem se bo sestal Churchill z zastopniki Irske, t. j. irske republikanske vlade in Ulstra (ki tvori severni del Irske).

Nemško poročilo. Dne 21. julija so nemška letala z uspehom bombardirala Anglijo in povzročila eksplozije ter požare. Angleške bombe so v Nemčiji povzročile samo neznatno škodo. Sestreljenih je bilo 8 angleških in 4 nemška letala.

O sprejemu baltskih držav v Socialistično sovjetsko zvezo bo sklepal vrhovni svet v Moskvi. S priključitvijo teh držav pridobi SSSR 6 milijonov ljudi.

Ameriški poslanik Bullitt v Franciji je prisel v Washington in je poročal vladi. V Francijo se ne bo več vrnil.

Japonska vlada princa Konoja je dne 21. julija prevzela posle. V njej so trije poznavalci razmer neodvisne države Mandžukuo.

Vreme bo ostalo oblačno, deževalo bo in se ohladilo.

Pridobivajte našemu listu nove naročnike!

Slovenija ima 850 elektraren, in sicer 664 na vodni, 105 na parni in 40 na pogon za eksplozivnimi motorji. Proizvodnja električnega toka je znašala l. 1939 353 milijonov kilovatnih ur. 95 odstotkov toka porabi industrija.

Potopljena švedska ladja. Iz Berlina javljajo, da se je 21. julija v bližini Orknejskih otokov potopila večja švedska trgovska ladja.

so izšla v slovenščini. Knjigo, ki stane din 10,— dobite v trafikah in pri prodajalcih časopisov ter kolporterjih ali pa pišite na naslov:

J. GOLEC / MARIBOR

poštni predri št. 32 ter priložite v pismu v znakah din 12,— (10 din za knjigo, 2 din za odpremo in poštino) nakar boste dobili knjigo z obratno pošto.

Kotiček družic

Težak položaj žene v Podrinju

Želja po otroku.

— Kaj pa delaš tukaj, tetka?
— Da bi le pomagala, predno si me vprašal.
— Zdi se mi, da se paseš v travi?
— Nak. Iz zemlje vračam življenje svojih otrok...

Tako se je začel razgovor. Ženska me je osramočena gledala. Ni ji bilo prav, da sem jo našel tu, kjer je na grobu svojega zadnjega otroka grizla travo. Ni skrivala tega, kajti potrebno je, da povrne iz zemlje življenje svojim otrokom, ki jih bo — šele rodila.

V vseh naseljih Podrinja je enak položaj žene »ki ne dobi otroka«. Njen mož, njegovi stariši, zahtevajo potomstvo, hočejo imeti naslednika, da se obdrži rodbinsko deblo in hišna večna luč. A včasih, kakor na kljub, umirajo otroci, eden za drugim. Uboga žena rodi, leto za letom, in ostali store vse, da bi se deca ohranila. A ne gre in ne gre. Potem pa seveda, žena je kriva. Hodijo k zdravnikom, hodijo (turškemu popu) in nazadnje k mazački. Mazačke ne izprašujejo, da li so bolni stariši, slaba, vlažna stanovanja, napačna prehrana, marveč prorokujejo iz pogache, pečenega purana in iz zlatnikov, ki jim jih morajo prinesiti.

— Tvoji predniki so se pregrešili... Vendar, blagor tebi, temu se da odpomoči... Na grob svojega zadnjega umrlega otroka posej na Jurjev dan ovsa. Ko bo zrasel dovolj velik, idi in ga popasi... Imela boš otrok, kolikor ti jih bo srce želelo.

Kmet daje mazački s polnimi rokami in polnimi jerbasi in nesrečna mati ziblje v svojih sanjah zdravo in veselo dete, ki ga bo lahko vzgojila. Potem jo bodo vsi domači ljubili in spoštovali.

— Ni ti treba vsejati mnogo ovsa, samo malo, da se ga vidi — pripomni mazačka in se porogljivo smeje.

A ni samo to. Hodže pripravljajo v to svrhu posebne pijače, a menihi priporočajo, naj ženska prenoči na hladnem kamenitem tlaku kakega samostana. Vera v uspeh je pri vseh ista.

— Izginila bo bolezen pri otrocih, kakor bi jo z roko odnesel...

Jalove žene so še v težjem položaju. Hodijo po vseh mogućih krajih in iščejo kakega sredstva, ki bi jim omogočil porod. Redkokdaj, (tudi taki slučaj se dobe), se obrne mož do zdravnika, da bi se prepričal, na kom je krivda. — V splošnem pa je vedno le žena kriva, da nima poroda. Gotovo je spet vmes kako prokletstvo, potem pa seveda hodže, mazačke in samostani. Če pa nič ne pomaga, tedaj pa sorodstvo svetuje:

— Spódi jo in si vzemi drugo. Kdo bo sicer slavil tvojo slavo, kdo prižgal svečo in kdo čul življenjsko iskrico tvojega rodu? Mar da čakata starosti ko dva trhla panja? Brez dece ni veselja v hiši, ni napredka pri gospodarstvu... Položaj mlade žene, ki pride k hiši in žoli, je enak položaju kupljenega živinčeta, ki ima napake, ki se jih pri kupovanju ni opazilo. Nekaj dni čakajo, ne bo li ozdravila, potem pa ji rečejo:

— Pojdi domov, ljuba moja, naj te oče in mati lečita. Kaj pa hočemo mi s teboj, če si bolna...?

Ce pa ostane pri svojem mladom možu, je običaj, da zdravnike, mazačke in zdravila plačajo stariši mlade žene. Še več, oni so dolžni, da mlado s svojim vozom vozijo k zdravniku

in domov. Tako je to danes v podrinjskih vaseh. Stare žene pripovedujejo, da je nekaj bilo še slabše. — Neka starka je zavidala današnjim ženam:

— Eja, lahko bi ti povedala, kako je bilo takrat, ko so mene omožili. Tudi otrok sem mu narodila, a nisem smela svojega moža poklicati po imenu. Nekoč je kopal vodnjak (mačvanski vodnjaki so globoki samo meter ali dva) še z enim pomagačem. Tašča me je poslala, da ju pokličem k obedu. Pomagaču nisem vedela imena, a moža nisem smela poklicati po imenu. Nisem vedela kako naj napravim. Dolgo sem klicala: — Ej ti, ej ti!... K sreči se je okrenil oni drugi in jaz sem mu rekla: — Pokliči onega iz vodnjaka in pridi ta k obedu. A tisti v vodnjaku je bil moj mož...

Pred drugimi ljudmi se takrat ni smelo drugače. Med štirimi očmi sta si bila mož in žena, razgovarjala sta se, se posvetovala. Tudi ni manjkalo današnjih nežnosti med zakonci.

Neka druga kmetica nam pripoveduje svoj doživljaj:

— Bili smo velika zadruga. Nekega večera, za mizo, pred vsemi domačimi, sem mu v šali očitala, da gleda za drugimi ženskami. Vpričo vseh mi je prisolil zaušnico. Ni me mnogo zbolelo, vendar sem vstala izza mize, odšla in legla. Jokala sem. Prišel je on in me vprašal, če me boli. Potem je stolkel čebule in mi jo privezal na udarjeno mesto, kar se mi je zdelo zelo smešno. Na to mi je rekel: — Zdaj mi povej, kar želiš, a nikar pred zadrugo. Saj veš, da bi potem vsi govorili o tem in se mi smejali. Res, sinko, je tako; zaključil starka, katere mož je že davno v grobu.

Tako je bilo. Ne mogli bi pa trditi, da je danes položaj žene v podrinjskem kraju kaj boljši. Neki kmet mi je še pred kratkim čisto resno pripovedoval:

— Lepo me je učil moj pokojni oče: »Na psa zamahni od daleč, na ženo pa po glavi.« In tega se je treba držati...

Drag. I. Jovičič
(»Politika«, 9. julija 1940.)

Lahki livanci

Vsakomur je znano, da se lahko delajo iz pšenične, ajdove ali pa koruzne moke. Pa tudi sicer se lahko delajo na razne načine. Od prijatelja smo dobili sledeči recept, ki ga je njegova žena preizkusila in je dognala, da je dober. Eno kupico suhih drobtin, tri žlice raztopljene masla, dve žlici sladkorja, eno žličico cimeta, dve kupici mleka, tri beljake, tri rumenjake, eno kupico navadne moke, eno žličico pecivnega praška, pol žličice soli. Pomešaj drobtine v maslu s sladkorjem in cimetom in jih zarumeni v pečici, ali pa v mali ponvici na malem ognju in neprenehoma mešaj. Polij to z eno kupico mleka in pusti, da se popolnoma vpije. Stepi rumenjake, dodaj to in ostalo mleko, potem vmešaj moko, pecivni prašek in sol, vse to dobro premešano. Kadar je to gladko, vmešaj drobtine, Stepi beljake, da dobiš trd sneg in lahno jih primešaj. Dobro ogrej pecivno ploščo in jo malo pomaži. Vlivaj nanjo testo kakor za navadne livance in jih prav tako obračaj. Ko so gotovi, jih daj takoj na mizo z maslom in sirupom. Namesto sirupa lahko rabiš sladkor, med ali pa sadne konserve. Približno četrta kupice testa gre za vsak livanec in tako jih dobiš dvanaest do petnaest.

Pokojninsko zavarovanje trgovskih pomočnikov

Od 1. julija dalje so trgovski pomočniki in pomočnice zavarovani za onemoglost, starost in smrt pri Pokojninskem zavodu za nameščence v Ljubljani. Tozadevno prijavo so dolžni delodajalci predložiti temu zavodu v roku 14 dni. V izogib naknadnemu odpisu prispevkov za to zavarovanje in nepotrebnemu pojasnjevanju naj oni delodajalci, ki imajo trgovske pomočnike prijavljene v zavarovanje pri OUZD v Ljubljani, sporoče temu uradu z dopisnico, da so svojega pomočnika prijavili v zavarova-

nje pri Pokojninskem zavarovanju. — Okrožni urad bo mogel prenehati z nadaljnjim predpisovanjem prispevkov za onemoglost, starost in smrt le onim delodajalcem, ki bodo tozadevno obvestilo poslali uradu še tekom meseca julija 1940, drugače pa le na podlagi odloka, ki ga bo pozneje izdal Pokojninski zavod. Vsem delodajalcem, ki bodo sami javili prenos zavarovanja, bo urad že od 1. julija 1940 dalje predpisoval samo še prispevke za slučaj bolezni in nezgode, ostalim pa z mesecem, ko bo uradu dostavljeno obvestilo Pokojninskega zavoda, da je zavarovanje izvršil.

Delavski pravni svetovalec

Povišanje alimentov (Prevalje)

Vprašanje: Nek posestnik mi plačuje za nezakonskega otroka 75 din mesečne preživnine. Ali bi lahko dosegla zvišanje teh alimentov, ker je posestnik precej premožen in bi lahko več plačeval?

Odgovor: Idite k varstvenemu sodišču in vložite tam predlog, da se Vam z ozirom na naraslo draginjo življenjskih potrebščin in večje

potreščine med tem starejšega otroka primer- no zviša mesečna preživnina, morda na din 150.— Navedite tudi podrobnosti, za koliko Vas sedaj preživljanje otroka več stane pri življenju in obleki in če že hodi v šolo, tudi pri šolskih potrebščinah. Sodišče bo potem sklepalo o tem Vašem predlogu in izdalo odločbo. Če Vam ne bi ugodilo, se še lahko pritožite na okrožno sodišče.

Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru

reg zadruga z omejeno zavezo

Frankopanova ul. 37 (v lastni hiši) - Telef. 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št. 131.43

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi. Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. Zadrugi delež znaša Din 200.—

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure